

Eerherstel voor de evc?

Onlangs was er eerherstel voor de amsterdamse gemeentestakers van 1955. In diverse FNV-bondsbladen was te lezen welk onrecht deze stakers ten deel was gevallen. Een heel ander geluid dan dertig jaar geleden van NVV-zijde te beluisteren viel! Tóen keurde men de staking af, probeerde deze te breken ('NVV-ers uittreden!'), werd de inzet van het leger toegejuicht en eiste men na afloop strenge straffen voor de stakingsleiders.

Deze houding van het NVV was niet uitzonderlijk, ze was eerder kenmerkend voor het optreden in de eerste vijftien jaren na de Tweede Wereldoorlog. Het NVV had zich met hart en ziel verbonden aan een 'Wederopbouw' in kapitalistische verhoudingen. Daarbij paste veel overleg en weinig strijd. Zo nam het NVV deel aan de Stichting van de Arbeid, samen met de ondernemers, en vanaf 1950 aan de Sociaal Economische Raad, samen met de ondernemers en de overheid. Het NVV legde zich neer bij loondiktaten van de regering en mijdde het stakingswapen gewoonlijk als de pest. De opstelling tegenover de amsterdamse gemeentestaking in 1955 kwam dan ook niet als een verrassing. Het vormde de bekroning van een verloederend meedenken en meedoen met de economische en politieke machthebbers.

STRIJDBARE EVC

De gemeentestaking van 1955 werd wél gesteund door de EVC, de Eenheidsvakcentrale. De EVC hielp het stakingskomitee, haalde in één week 71.000 gulden aan solidariteitsgiften op en verdedigde na afloop de vervolgte stakingsleiders. Daarmee handelde de EVC in overeenstemming met een strijdbare traditie. In de oorlog door de CPN voorbereid, gaf de EVC vanaf 1945 als vakorganisatie gestalte aan de hoop op lotsverbetering en wezenlijke maatschappijverandering zoals die bij een belangrijk deel van de arbeidersklasse toen leefde. Op haar hoogtepunt, begin 1946, telde de EVC 180.000 leden.* Dit waren radicale arbeiders van verschillende levensovertuiging: sociaal-demokraten, christenen, kommunisten, sindikalistes, trotskisten, anarchisten, enzovoort. Verenigd rond de idee dat er, liefst met één onverdeelde vakbeweging, gevochten diende te worden voor een beter bestaan. De EVC, bedrijfsmatig georganiseerd en aanvankelijk met een grote mate van zelfstandigheid voor de basisorganen in

de bond, was in de naoorlogse jaren betrokken bij vele vormen van arbeidersstrijd. Ze leidde of steunde tientallen stakingen voor economische en sociale eisen. Ze speelde ook een rol in meer politieke acties zoals tegen het fascistische Franco-Spanje en tegen de koloniale oorlog in Indonesië.

OOK EVC VERSTRIKT IN 'WEDEROPBOUW'

De EVC bedreef niet in alle opzichten een konsekwente klassenstrijdpolitiek. Ze ging bijvoorbeeld een heel eind mee in de Wederopbouwgedachte. Zo sprak ze zich weliswaar uit voor een socialistische maatschappij, maar die diende dan wel langs 'evolutionaire wegen' bereikt te worden, en keerde de EVC zich aanvankelijk fel tegen de klassensamenwerking van de andere bonden in de Stichting van de Arbeid, na

Stakingsvergadering in de ATO-garage in de Pilotenstraat, april 1955 (foto Dolf Kruger)

1947 was ze bereid zelf in die Stichting zitting te nemen. Deze 'onevenwichtigheden' vallen in grote mate te verklaren vanuit de overheersende positie van de CPN in de leidende organen van de EVC. En die CPN was uit op een ministerspost in de regering en wilde tevens een snelle fusie van de EVC met het NVV bewerkstelligen. Voor die doeleinden moesten de CPN en de EVC zich een brevet van aanvaardbaarheid verwerven. En er werd een matigende invloed uitgeoefend op de geradikaliseerde arbeiders. Meer dan eens werden stakingen ingedamd of opgeheven in plaats van gepopulariseerd en verbreed. Maar erg veel succes hadden de akseptatiepogingen niet: noch de burgerij, noch de PvdA en het NVV werden toeschietelijker. Met het uitbreken van de Koude Oorlog in 1948 werden de kloven zelfs onoverbrugbaar.

INTERNE STELLINGENoorlog

Ook in de eigen EVC-rijen stootte de politiek van de leiding op verzet. Afdelingen organiseerden stakingen of zetten deze voort tegen het advies van de leiding in. En de plannen voor een fusie met het NVV brachten een regelrechte interne stellingenoorlog teweeg. Daarbij bediende de CPN zich onder leiding van Paul de Groot van niet bepaald eenheidscheppende praktijken: van verdachtmaking en intimidatie tot en met roeyement van hele afdelingen. Met als gevolg leegloop, een scheuring in 1948 waaruit het Onafhankelijk Verbond van Bedrijfsorganisaties (OVb) ontstond, een splitsing in 1958 in EVC en EVC-58, met als uiteindelijk resultaat de opheffing in 1964.

Een dramatische ondergang van de vele eens hooggespannen verwachtingen. Wat niet wegneemt dat de EVC tijdens haar bestaan meermalen als enige op de bres stond voor de verdediging van de arbeidersbelangen. Zelfs onder zware druk heeft de EVC zich het stakingswapen niet uit handen laten slaan. Haar toch nog langgerekte bestaan is deels zeker terug te voeren op het gat dat de andere bonden lieten vallen als hardere vormen van actie vereist waren. De EVC raakte nooit helemaal verslingerd aan meedenken

VAKBONDSGESCHIEDENIS, GEEN VERLEDEN TIJD

Solidariteit

en meedoen met kabinet en kapitaal. Daarom kon ze in 1955 tussen, naast en achter de amsterdamse gemeentestakers staan.

Een houding waarvan nu, dertig jaar nadien, in bijna de gehele arbeidersbeweging wordt toegegeven dat het een eervolle houding was.

Rob Lubbersen
(lid ABOP)

* Ter vergelijking: de katholieke KAB had toen eveneens 180.000 leden, het protestants-christelijke CNV 95.000 en het NVV 240.000.

De absolute en relatieve stagnatie van de EVC daarna blijkt uit de ledencijfers van 1951: EVC 160.000, KAB 310.000, CNV 170.000, NVV 400.000.